

Η ΧΤΥΠΗΜΕΝΗ

ΙΣ τοῦ Γιάννη τῆς Παντελοῦς τὸ στενὸ ἔθυγαινε μία Καντία μὲ τὸν λευκὸν φερετζὲν καὶ τὸ γιασμάκ' της, καὶ τοῦτο πολὺ συχνά, σχεδὸν κάθε μῆνα. Τὴν εἶδε δύο φοραῖς μὲ τὰ μάτια της ἡ γρηὰ Παντελοῦ, καὶ ὁ υἱός της ὁ Γιάννης, καὶ διάφοροι ἄλλοι γείτονες. Ἡτον ἐνα κατάλυμα, παλαιὰ οἰκία καταρρεύσασα, χωριζόμενή διὰ τοῦ στενοῦ ἀπὸ τῆς οἰκίας ἐν ἣ κατώκει ἡ γραῖα μετὰ τοῦ υἱοῦ της καὶ τῆς νύμφης της, εἴτα ἔνας αὐλόγυρος ἕρημος. μ' ἔνα φούρνον τὸν ὅποιον ἥπερ πολλοῦ ἔπαιτε νὰ κολλᾷ ἡ γερόντισσα, καὶ δύο ἑτοιμόρροποι οἰκίτοι ἀκατοίκητοι, ὅλα ἔρημα καὶ σκοτεινά.

Τῆς νύμφης της, τῆς Γιάννωνας, «τῆς εἶχεν ἔρθει ἀτυχα», ἔβεβαίου ἡ γρηὰ Παντελοῦ. Μίαν ἐσπέραν ὅποι εἶχε καταβῆ ἐις τὸ κατάλυμα αυναχή της, βλέπει ἔξφρα τὴν Καντίνα λευκόπεπλον, μὲ τὸ μέτωπον, τὴν ρίνα καὶ τὰς σιαγῶνας σκεπασμένα, μὲ τὰ δύματα σπινθηροβιολοῦντα, κ' ἐκάθητο ὡς καλὴ νοικοκυρά εἰς τὴν ἀγκωνὴν τοῦ ἑρεπίου, ἐπὶ τίνος λίθου, καπνίζουσα τὸ μικρὸ τσιμπουκάκι της, καὶ πῶς τῆς ἔπρεπε τῷ ὄντι! Ἡτον ἄλλως ἡ μόνη οικοκυρά τοῦ μέρους, διότι ἀφοῦ ὁ χῶρος εἶχε μείνει ἥπερ ἔτῶν ἕρημος ἀνθρώπων, ἐπόμενον ἦτο νὰ εὑρεθῇ μία καντίνα νὰ λάβῃ κατοχήν. Ἡ παράδοσις ἔλεγεν ὅτι τὸ πάλαι, ὅτε εἶχον οἰκήσει τούρκοι ἐν τῇ νήσῳ, ὁ χῶρος οὗτος καὶ πολλὰ κύκλῳ οἰκόπεδα ἀνήκον εἰς ἑκάπην, ὅστις ἔτρεφεν οὐκ ὀλίγας γυναικας, καὶ τὸ κατάλυμα τοῦτο ἦτον ἀκριβῶς τὸ χαρέμι του. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι τῶν τούρκων οἱ νέκροι γίνονται τὸν νύκτα ζωντανοὶ σκύλοι, ἀλλ' ἵσως ἡ μία τῶν γυναικῶν τοῦ ἀράπην νὰ ἦτον εἰς τὸ κρυφὸν γριστιανή, καὶ ἂν καὶ ἔβεβαπτίσθη διὰ τῆς μετά τοῦ ἀπίστου κοινωνίας, δὲν εἶχε κατορθώσει νὰ γείνῃ ἐντελῶς τούρκισσα.

Ἄμα εἶδε τὸ ἀπίστευτον θέμα, ἡ πτωχὴ γυνὴ, ἔτρεξε μὲ τρεμούσας κυήμας, μὲ τὴν γλώσσαν κρεμαμένην ἔξω, λευκὴ ὡς σινδών, ἔτρεξεν ἐπάνω εἰς τὴν οἰκίαν, κ' ἐπεσεν ἀμέσως εἰς τὴν στρωμνὴν πυρέσσουσα. «Τῆς ἥρθε ἀτοχα». Εἶχε χτυπηθῆ. Καὶ δὲν τῆς ἐπῆρε μὲν ἡ καντίνα τὴν μιλιά της, διότι μὲ τὴν γλώσσαν παραλυθεῖσαν δὲν ἐδυνήθη ν' ἀρθρώσῃ κραυγὴν, ἀλλ' ἔμεινε τρχυλὴ διὰ βίου. Ἐπὶ τρεῖς μῆνας καὶ πλέον τὴν ἐδιέβαζεν ὁ ιερεὺς τῆς Παναγίας τῆς Κεχρεᾶς, καὶ κατ' ἀρχὰς αἱ φωναὶ της ἦσαν ἀκατάληπτοι. «Γιστερὸν ὅμως ὁ τραυλισμὸς ἐμετριάσθη, καὶ ἡδύνατο μετὰ δυσκολίας νὰ ἐκφράζῃ τὸ ἐπεθύμει. Ἀλλὰ πέπλος βαθὺς ἡπλώθη ἐπὶ τῆς διανοίας της, ὅμοιος μ' ἔκεινον ὅστις ἔκρυπτε τοὺς χαρακτῆρας τῆς μορφῆς τῆς Καντίνας.

Ἡ πενθερά της «τὴν εἶχεν μόσιμο», τόσον πολὺ τὴν ἀγάπα. Καὶ τὴν ἡγάπα δημοσίᾳ, εἰς τὸ φανερόν, δὲν τὸ ἔκρυπτεν. Ἡ γειτόνισσά της, ἡ γρηὰ Περμάχου, ἡγνάκτει καὶ διεμαριύρετο κατὰ τῆς τόσης ἀδύναμίας τῆς ὅμηλικός της πρὸς τὴν ἀσθενὴ νύμφην. Διότι ἡ πτωχὴ Γιάννωνα, τριακοντοῦτις γυνὴ, ωρρά, ἀναιμικὴ ἐξ ἀρχῆς, ἐφύλαττε τὴν στρωμνὴν ἐπὶ μῆνας, ἐπὶ μῆνας πολλούς, μετὰ τὴν ὄψιν τοῦ φαντάσματος. Τῆς ἔλεγεν «έ! σὰν πεθάνη, καὶ τί τάχα; θὰ ξελευτερωθῆ...». Ἀλλ' ἡ γραῖα Παναγελοῦ οὔτε ἀστείσμου χάριν ἡδύνατο ν' ἀκούσῃ τοιαύτην εὐχὴν ἐκφερομένην. Ν' ἀποθάνῃ ἡ νύμφη της; Μὴ γένολτο! Καὶ εἶχεν ἄλλην νύμφην;

Καὶ ὅμως, μ' ὅλους τοὺς ἀπαίσιους κρωγμοὺς τῆς γρηᾶς Περμάχου, ἡ Παντελοῦ δὲν ἔπαιε νὰ τὴν ἔχῃ ἔμπιστον, νὰ τῆς λέγῃ ὅλα τὰ μυστικά της. Μίαν πρωίαν, ἐλθοῦσα παρὰ τὴν θύραν τῆς καλύβης, ὅπου κατώκει ἡ ἀπαίσιος γραῖα, ὑπὸ τὴν φυλλοχροοῦσαν κληματαριάν, τῆς εἶπεν ὅτι ἡ νύμφη της εἶχε περάσει τὸν νύκτα πολὺ ἀσχημα, ὅτι δὲς ἡλθεν εἰς κίνδυνον, ὅτι «ἀκόμα λίγο καὶ θελά-σώσῃ», ὅτι ἔξυπνησαν τὰ μεσάνυκτα τὸν ἐφημέριον διὰ νὰ τὴν μεταλάβῃ, καὶ ὅτι μόλις τώρα τὰ χαράγματα ἡσύχασεν ὀλίγον καὶ ἀπεκοιμήθη. Ἀλλ' ὅτι ἀκόμη εἶναι φόβος, φόβος καὶ κίνδυνος.

Στρέψασα τότε ἡ γρηὰ Περμάχου πολυσήμαντον βλέμμα πρὸς τὴν συνηλικιώτιν καὶ ὁμότριχὴ της, τῆς λέγει:

— Σὰ σ' ἀκούω. γειτόνισσα! Θά φέγη κι' ἄλλη ψωμι! . . .

Ἐντούτοις ἡ ταλαιπωρος γυνὴ ὑπέφερε καὶ ἦτον ἀξία οἴκτου. «Ἐπασχεν ἀπὸ συνεχῆ πνιγμούν, εἶχε λήρους, λιποθυμίας, παραμιλήμετα, ἔκλαιεις καὶ ἔκπότετο ἀνευ αἰτίας παννυχί, ὑπὸ τὸν σκληρὸν ἐφιάλτην. Ἐτραύλιζεν, ἐτραύλιζε πάντοτε. Ἐφώναζε αἴφνης: «Νά την! τὴν βλέπω.» Ἐφαντάζετο ὅτι βλέπει πάντοτε τὴν καντίνα μὲ τὸν φερετζὲν καὶ μὲ τὸ τσιμπουκάκι της. «Ἐκράζεν, ἔξυπνος ἡ κοιμωμένη, τὴν κόρην της, παιδίσκην ἐπταστῆ: «Ἐλα, μικλό μου! Κατελνιώ μου! καλδιά μ' πονεῖ...». Καὶ ἡ μικρὰ ἥρχετο πλησίον της καὶ τὴν ἐνηγκαλίζετο. Ἡ κορασίς αὕτη ἦτον ἀπαράλλακτον ἀντίτυπον τῆς μητρός της, μικρογραφία τῆς αὐτῆς εἰκόνος. Μακρά, ἰσχνή, λευκοτάτη, κηρόπλαστος. «Ἐν τούτοις ἡ μάρμη της δὲν τὴν ἀγάπα. Ἐπροτίμα τὸν ἀδελφόν της, τὸν μικρὸν Πολυγρονάκην, τετραχετές παιδίον «μὲ τέσσαρα μάργιλα». ἀριθής ἀντίγραφον τοῦ πατρός του.

ΕΝΑΣ ΘΕΟΣ

"Ω ! μέσα γεννιέται ἔρας θεός !
 Καὶ τὸ κορμί μου γίνεται ράος,
 Δὲρ εἰρε, ως πρῶτη φάτη ταπεινή,
 Μέσα μου λάμπονται ξάστεροι οὐραοί,

Τὸ μέτωπό μου φέγγει σὰρ τ' ἀστέρι,
 Φαγῆτε 'ς τὸν θεόν, ἥρθερ ἡ ὄφα,
 'Απ' τᾶγγωστα καὶ μυστικά σας μέρη,
 'Ω Μάγοι, φέρτε τον τὰ πλούσια δῶρα.

Κ' ἐσεῖς αἰώνιοι θρόνοι, ἀγγελούδια,
 Στὴν καρδιά μου - στὴν κούρα του-οκνυμέρα,
 Μὲ τῆς ἀθαρασίας τὰ τραγούδια
 'Υμερολογῆστε την τῇ θείᾳ γέννα.

Μέσα μου λάμπονται ξάστεροι οὐραοί,
 Καὶ τὸ κορμί μου, φάτη ταπεινή,
 Βλέπω κι' ἀλλάζει, γίνεται ράος -
 "Ω ! μέσα γεννιέται ἔρας θεός !

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

Η ΝΥΞ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΩΝ

Καλλιτεχνία—Εικών Νιφρεμπάχαρ

Ο χρηστὸς οὗτος νοικοκύρης, γεωργοκτηματίας ἐκ τῶν πρώτων τῆς νήσου, ἐπαρχιακὸς σύμβουλος, βραχύσωμος, παχύς, προγένετωρ, ἐπανήρχετο πάντοτε τὴν ἑσπέραν ἀπὸ τὸ χωράφι (συνήθως ἥρχετο πολὺ μετὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου, ἐνίστε δυό-ῷραις-νύχτα), κουρασμένος, πεινασμένος, ὀλιγόλογος, ἀλλ᾽ ὅχι καὶ ὄργιλος οὔτε παράξενος. Δὲν ἥρωτα ποτὲ τὴν πάσχουσαν πῶς ἐπέρασε τὴν ἡμέραν, ἀλλὰ καὶ δὲν ἔγογγυζε ποτὲ οὔτε παρεπονεῖτο διατὶ νὰ εἴνε ἄρρωστη. Εἶχεν ἔργασίας, εἰχε σχέδια, εἰργάζετο ὁ ἔδιος, ἀλλὰ καὶ δὲν ἔπιε νὰ ἔχῃ παρχυιούς, νὰ δανείζεται καὶ νὰ πληρώνῃ ἡμεροκάματα. Εἶχε δύο τρεῖς ἐλαιιῶνας λαμπρούς, φθονετούς, κ' εὑρίσκει τοὺς δανειστάς προθύμους. Ἐφαντάζετο ὅτι ἡ προθυμία αὐτῷ ἦτο ἐκ σεβασμοῦ καὶ ἀβροφροσύνης πρὸς χύτον. ὡς πρόκριτοι ἐκ καλῆς οἰκογενείας τοῦ τόπου. "Ολον τὸν χρόνον δὲν τοῦ ἔλειπαν οἱ ἔργαται. Εἶχε δύο βουνά ὀλόκληρα νὰ καλλιεργήσῃ. Εἶχε νὰ ζανοίξῃ, νὰ ξεσκαλώσῃ, νὰ θαμνέψῃ, νὰ βοτανίσῃ, νὰ φυτέψῃ, νὰ θηλιάσῃ, νὰ ὄργωσῃ. "Ἐπειτα εἶχε νὰ συγκομίσῃ τοὺς καρπούς, νὰ ἐκθλιψῃ τὰ ἐλαιαῖς, νὰ πατήσῃ τὰς σταφυλάς. «Καιρὸς τοῦ φυτεῦσαι καὶ καρποὺς τοῦ ἐκτίλαι». "Ἐδανείζετο λοιπὸν κ' ἐπλήρωνε. "Ελεγε «παίρνωντας καὶ δίνωντας». Συνήθειαν δὲν εἶχε νὰ λογαριάζεται ποτέ, ἀν καὶ ἐδιδεν εἰς τοὺς τόκους ὅτι τοῦ ἐπερίσσευεν. Οἱ δανεισταὶ τοῦ, ὡς ἐκ τῆς ὄφειλομένης ἀβροφροσύνης πρὸς αὐτόν, ὡς ἐκ προγόνων προεστώτα τοῦ τόπου, δὲν τῷ ἔλεγαν ποτὲ: "Ἐλα νὰ λογχιασθῆς." Δὲν ἐφαντάζετο ὅτι ὅλα καὶ ὅλα τὰ γρέη του θὰ ὑπερέβαινον ποτὲ τὰ χίλια τάλληρα. Εἰς τὴν πρώτην ἐλαιοφορίαν εἶχε σκοπὸν νὰ τὰ ἔξαρχήσῃ ὅλα. "Αλλὰ μίαν ἑσπέραν πολὺ δυσκρέστως ἔξεπλάγη ὅταν, ἐπανελθὼν ἀπὸ τὸ χωράφι, εύρεν εἰς τὴν θύραν του ταιχοκολλημένην ἀγωγὴν «περὶ πληρωμῆς δραχ. 19, 892 καὶ 85)00 ἐντόκως, ἀπὸ τῆς ἐπιδόσεως μέχρις ἔξοφλήσεως.» "Ο αὐθέδης κλητήρ. ὅστις μόνος αὐτὸς ἐτόλμησε νὰ λησμονήσῃ τὴν ὄφειλομένην πρὸς τὸν ἀπόγονον τῶν προεστώτων ἀβρότητα, παρεπονέθη ὅτι δὲν εὑρίσκει ποτὲ τὸν ἐναγόμενον, ὅτι ἦτον αἰωνίως εἰς τὸ χωράφι, ὅτι ποτὲ οὔτε κατὰ Κυριακὴν δὲν κατέβαινεν εἰς τὴν ἀγοράν, καὶ ἐπειδὴ αἱ γυναῖκες δὲν ἤξευραν νὰ ὑπογράψουν οὔτε ἤθελαν νὰ δεχθοῦν τὸ ἔγγραφον, προεικάσαι οὔτε θὰ ἦτο φοβερόν τι, ἐκόλλησε τὴν ἀγωγὴν ἐπὶ τῆς θύρας, κ' ἐπῆγε νὰ πή τὸ ὄρεκτικόν του.

Καὶ εἶνε παραδεδεγμένον ὅτι μία δυστυχία δὲν ἔρχεται ποτὲ μόνη της. Μόλις εἶχε παρέλθει μὴν ἀπὸ τοῦ ἀνεξηγήτου παθήματος τῆς γυναικός του, καὶ ἡ ἀγωγὴ τοῦ ἔκοινοποιήθη. Ἐννοεῖται ὅτι, ἀν καὶ ἦτο ἐπαρχιακὸς σύμβουλος, δὲν ἐννοεῖ τίποτε ἀπὸ δικαστικὰ πράγματα, καὶ οἱ δικολάθοι τὸν ἔξεμεταλλεύοντο ὅπως ἥθελαν αὐτοῖς. "Ἐπαυσε τοὺς ἐργάτας διὰ νὰ πληρώνῃ τοὺς δικηγόρους. "Η γρηγὸς Παντελοῦ ἥθελεν εἰς τὴν ἀκμὴν νὰ μετανοήσῃ ὅτι ἔπιεσε νὰ κολλήσῃ τὸν φοῦρον, ἀς ἦτο καὶ μήτηρ συμβούλου ἐπαρχιακοῦ. Δὲν τῆς ἥρκουν τὰ ἀλλὰ βέσκενα. εἶχε καὶ τὴν γραῖα στρίγλαν τὴν γειτόνισσάν της, ἥτις δὲν ἔπιεσε νὰ ἐπαναλαμβάνῃ τὴν σκληράν ἐπωδόν: "Θὰ φέρῃ κι' ἄλλη ψωμί!"

Καὶ αὐτή, τὴν νύμφην της, «τὴν εἶχε 'μόσιμο.» "Ηδύνατο ν' ἀκούῃ τοιοῦτον κακόνηρον κρωμόν; Μίαν ἡμέραν ἔχασε τὴν ὑπομονὴν καὶ τῆς λέγει: «Γιὰ νὰ σοῦ πῶ, γειτόνισσα, δὲ μ' ἀρέσει νὰ μ' τὸ λές αὐτό.» Τότε ἡ γραῖα στραφεῖσα τῆς ἀπεκρίθη: «Τὸ ξέρω δὰ πῶς ἀμόνεις στ' ὄνομά της. γειτόνισσα μὰ ἡτύχασε. τὸ ὄνομά της δὲ θὰ χαθῇ!»

"Ητον ἡμέρα Κυριακὴ πρὸ τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως, καὶ ἡ γορὰ Παντελοῦ, ἐπιστρέψατα ἐκ τῆς λειτουργίας, ὅπου εἶχεν ἀκούσει ταῖς «γενεαῖς δεκατέσσαρες» ἀνέβην εἰς τὴν οἰκίαν. "Ἡ ἀσθενὴς ἀνέκειτο ἐπὶ τῆς στρωμάνης ταρά τὴν ἑστίαν, καὶ ἡ μικρὰ Αἰκατερίνη καθημένη παρὰ τὸ προσκέφαλόν της τῆς ἑκράτει τὴν χειρα. "Ἡ γρηγὸς Περμάχου εἶχεν ἔλθει νὰ κάμη τὴν συνήθη πρωινὴν ἐπίσκεψιν νὰ δώσῃ κανὲν φευτογιατρικὸν εἰς τὴν πάσχουσαν καὶ νὰ πή τὴν φασκομηλιά της μὲ τὸ πετιμέζι. Ὁκλάζουσα εἰς μίαν γωνίαν ἀντικρὺ τῆς ἑστίας, ὁμοία μὲ τὴν κουκουβάγια, προσήλου τοὺς μεγάλους ἀφθαλμούς της ἐπὶ τὴν ἀσθενῆ, καὶ κατεμέτρει τοὺς προιόντας βαθμοὺς τῆς φθορᾶς ἐπὶ τοῦ προσώπου της. Εἶτα ἥγειρετο καὶ κατέβαινεν εἰς τὴν καλύβην της, καὶ ἡ γρηγὸς Παντελοῦ, τὴν προέπειπε συνήθως μέχρι τῆς κλίμακος. Τότε ἡ Περμάχου ἐπανελάμβανε ταπεινὴ τὴ φωνὴ τὴν προφητείαν της, «ὅτι θὰ φέρῃ κι' ἄλλη ψωμί», ἡ δὲ γραῖα διεμαρτύρετο ἀσθενῶς κατὰ τῆς ἐπιμονῆς της.

Καὶ τὴν ἡμέραν ἐκείνην τὸ αὐτὸ συνέβη, καὶ τὸ παράδοξον, ὅτι μόλις ἐτηκώθη ἡ Περμάχου, εὐχομένη «περαστικὰ» κατὰ τὸ σύνθετος, καὶ ἡ ἀσθενὴς ἐστήλωσε τὰ ὄτα, προσβλέπουσα διὰ τῆς ἡμικλείστου μεινάσσης θύρας πρὸς τὸν ἔξωστην, καθ' ἓν διεύθυνσιν ἤξηλθον αἱ δύο γραῖαι. "Ηκουσε τοὺς ψιθυρισμούς των, καὶ ἡ δψις της ἔγεινε πελιδνοτέρα ἡ ὅσον ἦτο. Διέκρινεν ἄρα τὴν δύστηχον φράσιν τῆς γραῖας κακομάντιδος;

Στραφεῖσα τότε πρὸς τὴν κόρην της, μετὰ κόπου καὶ δυσκολίας τῆς εἶπε τραυλίζουσα — "Ἄχ! παιδί μου, ἐγὼ ἔχω ως τώλα πεθελά, καὶ σὺ ἀπὸ δῶ κι' ἐμπλός θὰ ἔχης... Καὶ ἐστάθη. — Τί θὰ ἔχω; ήρωτησε μετὰ παιδικῆς περιεργίας ἡ παιδίσκη.

· "Ἡ ἀσθενὴς ἀνένευσεν, ως να ἤθελε νὰ εἴπῃ: «"Αφησέ τα τώρα, δὲν εἴνε καιρός». Ἀλλ' ἡ μικρὰ ἐπέμεινε.

— Τί θὰ ἔχω, μητέρα; — Τί νὰ σοῦ πῶ, παιδί μου, ἐψιθύρισεν ἡ πάσχουσα, ὁ Θεὸς ξέλει.

· "Ισως ἥθελε νὰ εἴπῃ «μητριάν», ἀλλὰ δὲν εἶχε τὸ θάρρος ν' ἀρθρώσῃ τὴν λέξιν.

— Γιατί, μητέρα, ἐπανέλαβεν ἡ παιδίσκη, εἶπες πῶς ἔχεις πεθερά, σὰν νὰ μὴν εἰσ' εὐχαριστημένη. Καὶ δὲ σ' ἀγαπάει ἡ μαμμίτσα μου;

· "Ἡ ἀσθενὴς ἔσεισε τὴν κεφαλήν, ἀλλὰ δὲν εἶπε λέξιν.

— "Ἡ μαμμίτσα μου, μητέρα, τὴν ἀκούω ἐγὼ πολλαῖς φοραῖς, που λέει τῆς θειᾶς-Περμάχους πῶς σ' ἔχεις 'μόσιμο. Δὲν μου λέει, μητέρα, τι θὰ 'πῆ αὐτό, νὰ ἔχῃ κανεῖς ἔναν χνθρωπο 'μόσιμο; — Θα πη. παιδί μου, ἐμορμύρησεν ἡ ἡμιπληκτος, πῶς καμινη τάχα στ' ὄνομά του.

‘Η κορασίς δὲν ένόησεν έντελώς.

— Καὶ τί θὰ πὴν νὰ ἀμόνη στ’ ὄνομά του; — Θὰ πὴν νὰ παίλην ὅλκο στ’ ὄνομά του, πῶς λένε καμπόσοι μᾶς τὸ Θεό, μᾶς τὴν Παναγιά... — ‘Α! κ’ ἡ μαρμίτσα μου ἀμόνει στ’ ὄνομά σου; — Θεός ξέλει... — Τὴν ἀκουσα, μητέρα, νὰ τὸ λέη τῆς θειά Περμάχους, κι’ ἡ θειά Περμάχου τὰς ἔλεγε... Η ἀσθενής ἔκαμε κίνημα ὅχι πειρεργίας ἢ χνυπόμονησίας διὰ ν’ ἀκούσῃ, ἀλλὰ μᾶλλον ἀποτροπιασμοῦ ὅπως μὴ ἀκούσῃ τὰ λεγόμενα. Η μικρὰ ἔξηκολούθησε χωρίς νὰ έννοησῃ.

— ...Τῆς ἔλεγε «Ε! γειτόνισσα, γειτόνισσα! Θὰ φάη κι’ ἄλλη ψωμί...» Δὲ μοῦ λές, μητέρα, τί θὰ πὴν νὰ φάη κ’ ἄλλη ψωμί; ‘Αλλ’ ἡ δύστηνος γυνὴ εἶγε γείνει πειλιδνοτάτη, καὶ τὰ ὅμικτά της εἴχον τὴν ἀλαμπῆ ἐκείνην στιλπνότητα, τὴν ὁποίαν ὁ λαὸς ὄνομάζει βισίλεμμα τῶν ματῶν, καὶ οἱ ὁδόντες της ἔμειναν συνεσφιγμένοι.

— Τι ἔχεις, μητέρα, τι ἔχεις; ἔκραξεν ἡ Αἰκατερίνη.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἐπέστρεψεν ἡ γραῖα Παντελοῦ, ἀφοῦ εἶχε προπέμψει μέχρι τῆς κλίμακος τὴν γηραιὰν φίλην της.

— Κουράγιο, νυφούλα μου, κουράγιο, εἶπεν ἴδουσα τὴν ἔκτακτον ὡχρότητά της, καὶ μὴ μαντεύουσα τί εἶχε λεχθῆ. Η ἀσθενής κατέβαλεν ὑπεράνθρωπον ἀγῶνα, καὶ συνῆλθε. Δὲν ἔξεφερε κανέναν παράπονον. Εἴδιασεν ἐαυτὴν νὰ μειδιάσῃ πρὸς τὴν πενθερὰν καὶ πρὸς τὸ θυγάτριόν της. Η γραῖα ἐπανέλαβε καὶ πάλιν.

— Δὲν ἔχεις τίποτε. Κουράγιο, νυφούλα μου, κουράγιο!

Πτωχὴ γυνὴ! ὑπέφερεν ὡς μάρτυς. Εἶχε γείνει θῦμα τῆς ἀγανταύτης φιλοστοργίας τῆς πενθερᾶς της. Τόσον τὴν ἡγάπα, ὥστε τὴν εἶχεν ἀπομακρύνει ἀπὸ τοὺς ἔξ αἰματος συγγενεῖς της. Δὲν ἐπέτρεπεν εἰς τὴν μητέρα καὶ τὰς ἀδελφάς της νὰ ἔλθωσι νὰ τὴν νοσηλεύσωσιν. Αὐταὶ αἱ ἴδιαι πάρεπονοῦσα πικρῶς κατὰ τῆς ὄμαίμονος, τὴν ἀπεκάλουν ἔχωρισμένην. ‘Ελεγαν ὅτι ἡ πενθερά της κατώφθωσε νὰ τὴν ἔχωρισῃ ἀπὸ τὸν κόσμον. Η γραῖα ἐβαλε μαραφούκια καὶ εἰς τὰ δύο μέρη. Εἰς ἐκείνας ἔλεγεν ὅτι ἡ νύμφη της δὲν τὰς θέλει νὰ ἔρχωνται καὶ ὅτι εἶνε μία παράξενη, μία ἀνάποδη... Εἰς ταύτην παρίστα ὅτι ἡ μήτηρ της καὶ αἱ ἀδελφές της τὴν ἐδυσφήμουν πάντοτε, καὶ διὰ τοῦτο τὰς κατηράτο ἔξ ὅλης ψυχῆς. «Η λοχεμέναις, ἡ στειρεμέναις, ἡ ἀχρόνιασταις. Άντι νὰ χαροῦν ποῦ μπῆκε σὲ τέτοιο σπίτι ἡ ἀδερφή τους, τὴν ἔζηλοφθονοῦσαν κτλ.» Τὴν νύκτα ἡ γραῖα ἔρεγχε, καθὼς ὁ Ιωνᾶς ἐν καιρῷ τῆς τρικυμίας, καὶ δὲν ἐσηκώνετο νὰ δώσῃ τὸ ιατρικὸν εἰς τὴν νύμφην της, ἡ νὰ τῆς ψήσῃ τούλαχιστον ἐν θερμὸν ποτόν. Τὸν υἱὸν της τὸν εἶχε πείσει ὅτι δὲν ἦτο ἀνάγκη νὰ καλέσῃ τὸν ιατρὸν εἰς τὴν οἰκίαν. «Οἱ γιατροὶ δὲν ζέρουν τε τοὺς γίνεται, καλλίτερα τὰ καταφέρονταν ἡ γυναῖκες. Μὲ τὰ ψευτογιατρικὰ εἴδαμε πολλοὺς νὰ γιατρευτοῦνε». Καὶ ἤρχοντο καθ’ ἐκάστην τρεῖς ἡ τέσσαρες ψευτογιατρισσαῖς εἰς τὴν οἰκίαν, ὃν μία ἦτο ἡ γραῖα Περμάχου, ἣτις ἔλεγεν ὅτι μὲ τὰς ἀλοιφάς θεραπεύονται αὐτὰ τὰ νοσήματα, καὶ ὅχι μὲ τὰς ἐπωδάς καὶ τὰ περιαπτά, καθὼς ἰσχυρίζονται αἱ ἄλλαι. Καὶ σχεδὸν καθ’ ἐκάστην τὴν ἔτριβε μὲ κηραλοιφήν, καὶ τῆς ἤλειφε τὰ πλευρά, ἐπιφωνοῦσα· «Κηραλοιφίτσα νὰ τὸ γιάνη!»

Θλιβερὰ ἀνέτειλαν τὰ Χριστούγεννα διὰ τὴν μικρὰν Αἰκατερίνην. Ο κόσμος ἐώρταζε καὶ ἡ μήτηρ της ἐψυχομαχοῦσε! Καὶ ὁ πατήρ της δὲν ἐπαυσε νὰ δικάζεται μὲ τοὺς δανειστάς, καὶ ἀφῆσε τὴν οἰκίαν ὄψωνιών, διὰ νὰ πληρώσῃ τοὺς δικολάθους. Καὶ ἡ γραῖα Παντελοῦ ἦτο ἀπαργύροτος, λέγουσα ὅτι δὲν ἤθελε «νὰ χάσῃ τὴν νυφούλα της, ὃποῦ τὴν εἶχε μόσιμο!» Καὶ ἡ γειτόνισσά της ἡ Περμάχου ἤγωνίζετο νὰ τὴν παρηγορήσῃ ἐπαναλαμβάνουσα ὅτι «Θὰ φάη κι’ ἄλλη ψωμί!»

Ἐκόμηθη ἡ δυστυχὴς ὑπὸ τὴν κηπάρυσσον ἀντικρὺ τοῦ ὥραίου περιβολίου τοῦ συζύγου της, τοῦ συγκειμένου ἐξ ἐλαιῶνος, ἀμπέλου καὶ κήπου, τὸ ὄποιον οἱ δανεισταὶ θὰ ἔξεθετον μετὰ ἔνα μῆνα εἰς πλειστηριασμόν. Οὐδὲν ἤτον ἡ γρηγά Περμάχου, διακαῶς ποθοῦσε νὰ εῦρῃ παρηγορίαν διὰ τὴν λευκότριχον φίλην της (ἥτις ἔχασε τὴν νυφούλα της, ὃποῦ τὴν εἶχε μόσιμο) ἤρχισε νὰ τρέχῃ δεξιὰ καὶ χριστερά, πρὸς ἀναζήτησιν συζύγου διὰ τὸν Γιάννην τῆς Παντελοῦς. «Καὶ ἀν ἔφοβέριζαν νὰ βγάλουν τὰ ὑποστατικά του στὴ δημοπρασία, τάχα τί; Αὐτὸς εἶχε πολὺ βιό, ἤτον καὶ προκομένος...» Καὶ ἡ μικρὰ Αἰκατερίνη εἶχεν ἀκριβῶς τόσην ἡλικίαν, ὅτι ἤρκει διὰ νὰ αἰσθάνεται τὴν δυστυχίαν της καὶ νὰ κλαίῃ. Η μήτηρ της, διὰ τῶν πραγμάτων, δὲν εἶχε βραχίνει νὰ τῆς δώσῃ ἀπάντησιν εἰς τὴν ἀφελὴ ἔρωτησίν της περὶ τοῦ «τί θὰ πὴν νὰ φάη κι’ ἄλλη ψωμί.»

A. ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗΣ

